

9 Haziran 1948 Tarihli

ÇEKOSLOVAK ANAYASASI

(Neşri tarihinde mer'iyete girmiştir.)

Fransızca metinden çeviren: Dr. İhan ARSEL
Esas Teşkilât Hukuku Asistanı

Bu anayasanın Dibace kısmında Çekoslovak milletinin sosyalizme erişmek üzere halkçı bir demokrasi kurduğu beyan edilmekte ve millî demokratik inkilâbın kazançlı neticelerini harici ve dahili her türlü tecavüze karşı müdafaa etmek azmi izhar edilmektedir. Çekoslovak milletini teşkil eden Çeklerin ve Slovakların bundan 1000 sene evvel bir tek devlet şekli altında beraberce yaşamış oldukları ve o asır medeniyetinin en kudsi bir buluşu olan hristiyanlık müessesesini şarktan aldıkları ve hüscü inkilâbı zamanında düşünce hürriyeti, halk hükümeti sistemi ve içtimai adalet fikirlerini bu iki kardeş milletin müştereken ve Avrupa'da ilk defa olmak üzere kabul ettikleri Dibace de ayrıca belirtilmekte ve şöylece devam edilmektedir:

"Arzu ediyoruz ki, bu kurduğumuz Devlet halkçı ve demokratik bir devlet olsun ve halk sadece temsilcileri vasıtası ile kanunlar yapmakla iktifa etmesin ve fakat bu kanunları yine temsilcileri vasıtasıyla tatbik ettirebilsin. İstiyoruz ki bu devletin millî ekonomisi, heyeti umumiyesi itibariyle, halka faydalı olsun ve o şekilde idare edilsin ki umumî refah artsın, iktisadî ve malî krizler zuhur etmesin ve millî servet mütesaviyen tevzi edilsin. Ve bu yolu takiben insanın istisna edilmesi keyfiyetini ilga eden içtimai rejime, yani sosyalizme varmak istiyoruz.

İşte bu düşünce iledir ki, işbu anayasanın ikinci kısmında görülen temel kaideleri vaz'ediyor ve halkçı demokrasimizin kanunî esaslarını sağlam mesnedlere bağlamak arzusu ile üçüncü fasılda da maddeleri teferruat halinde neşrediyoruz."

Anayasanın Temel Maddeleri

Madde I — (1): Çekoslovak Devleti halkçı ve demokratik bir Cumhuriyettir.

(2): Halk, devlet içerisinde, bütün iktidarın yegane menbaıdır.

Madde II — (1): Çokoslovak Cumhuriyeti, müsavi haklardan istifade eden iki İslav milletinden teşekkül eder - Çekler ve Slovaklar.

(2): Devletin toprakları bir bütündür ve parçalanamaz.

Madde III — (1): Halkçı ve demokratik cumhuriyet imtiyaz tanımaz. Umumun menfaati namına çalışmak ve memleket müdafaasına iştirak müşterek bir vazifedir.

(2): Devlet, kadın erkek bütün vatandaşlara, insan ve şahıs hürriyetini ve bu hürriyetin her sahadaki tezahürlerinin teminatını sağlar ve herkese müsavi imkânlar ve müsavi şartlar teminine çalışır.

(3): Bütün vatandaşlar okumaya, çalışmaya ve sarfedilen bir gayret ve yapılan bir işin adilane karşılığını almaya ve çalışma neticesi istirahate müteallik haklardan istifade ederler. Millî sigorta, çalışmaya muktedir olmadıkları haller için vatandaşlara gelir ve ihtimam sağlar.

Madde IV — (1): Hâkimiyetin sahibi olan halk bu hâkimiyeti, kendisinin seçtiği, kendisinin murakabe ettiği ve kendisine karşı mes'ul olan temsilî organlar marifetiyle kullanır.

(2): Temsili organların seçimine müteallik rey hakkı, umumî, müsavi ve doğrudan doğruya ve gizli olarak kullanılan bir haktır. Her vatandaş 18 yaşından itibaren rey hakkına malik olur. Her vatandaş 21 yaşından itibaren seçilmek hakkına sahiptir.

(3): Âme işlerinin görülmesi ve demokratik haklarını istimâl için halk, kendi şahsi teşebbüsü ile, siyasi ve kültürel mahiyette birlikler, sendikalar ve kooperatif şeklinde teşekküller, gençlik ve kadın toplulukları ve beden terbiyesi teşekkülleri kurar.

Madde V — Teşriî kuvvetin en yüksek organı tek meclisli Millî Meclistir. Altı senelik bir devre için seçilmiş 300 âzadan (milletvekilinden) tereküp eder.

Madde VI — Devletin başında, Millî Meclisin yedi senelik bir devre için seçtiği bir Cumhurbaşkanı vardır.

Madde VII — İcra kuvvetinin en yüksek organı hükümettir. Hükümet meclis önünde mes'uldür. Azaları Cumhurbaşkanı tarafından tâyin ve azledilir.

Madde VIII — (1): Slovakya'da devlet iktidarı ve bu iktidarın kullanılması, Slovak milletinin has vasıflarını temsil eden slovak millî organlarına tevdi edilmiştir.

(2): Slovak millî organları, Çeklere ve Slovakyalılara, halkçı demokratik ruha uygun olarak müsavi haklardan istifade imkânını sağlar. Ve cumhuriyet devletinin bütün organları, onlarla hemenk bir şekilde, her iki milletin içtimai, iktisadî ve kültürel hayatına faydalı olacak şartların tahakkükuna gayret ederler.

Madde IX — (1): Slovakya'da teşriî kuvvetin millî organı Slovakya Millî Meclisidir. Bu Meclis Slovak vatandaşları tarafından altı senelik bir devre için seçilmiş 100 âzadan (millet vekilinden) teşekkül eder.

(2): Slovakya'da icra kuvvetinin millî organı Komiserler Konseyidir. Bu konsey Slovak Millî Meclisi ve Cumhuriyet hükümeti önünde mes'uldür. Konseyin tâyin ve azli Cumhuriyet hükümeti marifetiyle olur.

Madde X — Kommünlerde, bölge ve muntikalarda devlet iktidar ve salâhiyetleri, vatandaşın hak ve hürriyetlerinin muhafızı olan Millî Komitelere tevdi olunmuşlardır.

Madde XI — (1): Kazai kuvvet müstakil mahkemeler tarafından kullanılır.

(2): Halk arasından seçilmiş ve meslekten yetişmiş iki sınıf hâkim vardır; hüküm vermek bahsinde her iki sınıf hâkim müsavi durumdadırlar.

(3): Hâkimler vazifelerini tam bir serbesti içerisinde ve sadece halk demokrasisinin kanunî esaslarına bağlı olarak ifa ederler.

Madde XII — (1): Çekoslavak Cumhuriyetinin iktisadî sistemi:

Madenî servet ve kaynakların, sanayinin, büyük ticaretin ve maliyenin millileştirilmesi;

Arazi mülkiyeti bahsinde "Toprak çalşana aittir" kaidesi;

Küçük ve mutavassıt teğebbüslerin himayesi ve şahsa ait malların dokunulmazlığı; esaslarına istinad eder.

(2): Çekoslavak'yada millî iktisadiyatın heyeti mecmuası, halkın yararına hizmet etmelidir. Devlet, bu âmme menfaati gereğince, bütün iktisadî faaliyeti bir tek iktisadî plân ile idare eder.

Anayasanın Mufassal Ahkâmı

K ı s ı m : I

Vatandaş Hak ve Vazifeleri

M ü s a v a t

Madde 1. — a) Bütün vatandaşlar kanun karşısında müsavidirler.

b) Kadın erkek herkes, aile ve cemiyet hayatında olduğu gibi, her türlü meslek ve memuriyete dâhulde, rütbe ve paye'ye maz-

har olmakta, tahsil yapabilmek hususlarında aynı şartlar ve haklardan istifade ederler.

Ş a h ı ş H ü r r i y e t i

Madde 2 — Şahıs hürriyeti masun olup ancak kanunla tahdid veya ilga edilebilir.

Madde 3 — a) Kanunun müsaade ettiği haller ve bu hallerde de ancak bir mahkeme veya salâhiyetli merci'in kanunî usule uygun hareketi müstesna hiç kimse hakkında takibat yapılamaz.

b) Hiç kimse, cürmü meşhut hali istisna hâkimin yazılı ve gerekçeli müzakkiresi olmadan tevkif edilemez. Tevkif müzekkiresi yakalama anında, buna imkân yoksa, onu takip eden 48 saat zarfında ibraz edilmiş olmalıdır.

c) Kanunun derpiş ettiği haller dışında hiç kimse resmî bir makam tarafından hapsedilemez; hapsedilmiş bir kimse, en çok 48 saat zarfında, ya serbest bırakılır, veyahutta işlenen suçun mahiyetine göre muahhar usulü mahkemeyi görmeye salâhiyetli mahkeme veya resmî merci'e teslim edilir.

M e s k e n H ü r r i y e t i

Madde 4 — Mesken hürriyeti masundur. Ancak kanunla tahdid edilebilir.

Madde 5 — a) Kanunun müsaade ettiği haller hariç mesken araştırması yapılamaz; böyle hallerde araştırma kanunen salâhiyetli bir merci veya bir mahkeme marifetiyle ve kanunî usullere uygun olarak yapılabilir.

b) Kanunun aksine hüküm derpiş etmediği hallerde, mesken araştırması ancak hâkimin veya resmî bir merciin yazılı ve gerekçeli emriyle yapılabilir. Bu emir araştırmanın yapılacağı anda, veya buna imkân yoksa, araştırmadan sonra 48 saat zarfında gösterilmiş olmalıdır.

c) Araştırmayı yapan memur, araştırma yaptığı mahal sahibinin talebi üzerine derhal veya buna imkân yoksa 48 saat zarfında, araştırmanın sebep ve neticelerini gösterir ve zaptedilen eşyanın listesini muhtevi bir vesika vermek mecburiyetindedir.

M u h a b e r e v e m e k t u p g i z l i l i ğ i

Madde 6 — Kanunun emrettiği haller ve kanunî usuller dışında, ister hususî bir mahalde bulunsun, ister posta veya herhangi bir nakil vasıtası ile sevk edilmiş olsun, kapalı mektup veya her nevi yazının gizliliğini ihlâl etmek memnudur.

Bunun gibi, telgraf, telefon veya her türlü âmme vasıtalarıyla yapılan muhabere gizliliği masundur.

İkamet Hürriyeti

Madde 7 — a) Her vatandaş Çekoslovak Cumhuriyeti hudutları dahilinde arzu etmiş olduğu yerde ve mahalde yerleşmekte ve ikamet etmekte serbesttir. Bu hürriyet ancak âmmie menfaati namına ve kanun ile tahdit edilebilir.

b) Yabancı memleketlere hicret hakkı ancak bir kanunla tahdid edilebilir.

Mülk Hürriyeti

Madde 8 — a) Umumî kaza nizamı çerçevesi dahilinde, her vatandaş Çekoslovak Cumhuriyeti hudutları içerisinde gayri menkul ve diğer her nevi mülk edinmek ve kazanç getirecek bir iş yapmak hakkına maliktir.

Madde 9 — a) Hususî mülkiyet ancak kanun ile tahdid edilebilir.

b) İstimlâk ancak kanun hükümleri dairesinde ve bir tazminat mukabilinde yapılabilir, velevki kanun tazminata mahal olmadığına veya ilerde olmayacağına karar vermiş olsun.

c) Hiç kimse umumun zararına olarak mülk hakkını suistimale mezun değildir.

Allenin ve gençliğin himayesi

Madde 10 a) Evlilik, aile ve analık müesseseleri devletin himayesi altındadırlar.

b) Devlet, aile müessesesinin, milletin tekamülî gelişmesini temin eden mukaddes bir esas olarak kalmasına yardım eder. Kalabalık ailelere hususî kolaylıklar ve maddî yardımlar sağlar.

Madde 11 a) Devlet çocuklara hususî bir himaye ve ihtimam temin birler alır.

b) Çocuğun nesebi (l'origine del'enfant) onun haklarına zarar iras etmemelidir. Buna müteallik teferruat kanun hükümleri ile tesbit edilecektir.

c) Devlet, gençliğin bedeni ve fikrî inkişafını sağlayacak her türlü imkânları temin eder.

Okuma hakkı

Madde 12 — a) Bütün vatandaşlar okuma hakkından istifade ederler.

b) Devlet, cemiyetin ihtiyaçlarını nazarı itibare almak suretiyle ve herkesin kabiliyetlerine uyacak bir talim terbiyeyi vatandaşlara sağlar.

Madde 13 — a) Bütün mektepler devlet müesseseleridir. eder; ve bilhassa nüfusun çoğalmasını mümkün kılacak sistematik ted-

b) İlk tedrisat müsterek, mecburi ve bedavadır.

c) Bu hususlara müteallik teferruat ve istisnalar kanunla tespit edilir.

Madde 14 — a) Her türlü tedrisat, talim ve terbiye, ilmi esaslara uygun demokratik halkçı rejimle hemahenk olacaktır.

b) Tedrisatın yüksek idaresi ve murakabesi devlete aittir.

Vicdan ve imân hürriyeti

Madde 15 — a) Vicdan hürriyeti masundur.

b) Hiç bir telâkki, hiç bir iman veya inanış, sahibine zarar getiremeyeceği gibi, kanunun emrettiği vecibeleri ifadan içtinaba da sebep teşkil edemez.

Madde 16 — a) Herkes istediği bir dinî imana, alenen veya hususi bir şekilde, bağlı kalmakta veya hiç bir imana sahip olmamakta serbesttir.

b) Bütün dini mezhepler veya mezhepsizlik kanun önünde birdir.

Fikir Hürriyeti ve ilmi kıymetlerin (biens culturels) himayesi

Madde 17 — a) Fikir hürriyeti masundur.

b) Herkes fikrini, kanun dairesinde, söz, yazı, matbuat, resim veya her türlü vasıta ile ifade edebilir. Bu hakkın istimali hiç kimseye zarar getiremez.

Madde 19 — a) Fikri faaliyet hürriyeti masundur. İlmî araştırmalar, bunların neticelerini yayım, san'at ve onun tezahürleri, ceza kanunu hükümlerine aykırı bulunmadıkları müddetçe serbesttirler.

b) Fikri say'ın mahsulü devletin himayesi altındadır. Devlet bunların herkese açık olmasına çalışır, millî kültürün gelişmesi ve umumî refah ve tekamülü sağlamak gayesiyle san'at ve ilmî destekler ve bilhassa yaratıcı neticeler veren çalışmalarda bulunan kimselerin çalışma şartlarına ihtimam eder.

Madde 20 — a) Herkes düşüncesini ve yaratıcı fikri faaliyetinin neticelerini ortaya çıkarmaya, neşre ve her hangi bir suretle belirtmeye hakkı vardır.

b) Bu hak âmme menfaatinin icap ettirdiği, ve halkın kültürel ihtiyaçlarının lüzumlu kıldığı hallerde kanunla tahdit edilebilir.

Madde 21 — a) Matbuat hürriyeti masundur. Matbuatı peşinen sansüre tâbi kılmak kaideten memnudur.

b) Kanun kimlerin ve ne şartlar tahdında gazete ve mecmua çıkarabileceklerini, neşriyatın sadece bir kâr temini gayesini istihdaf etmemesini bilhassa gözönünde tutarak, tesbit eder.

c) Kanun, yevmi olmayan ve muayyen zamanlara inhisar etmeyen nesriyatın, bhusus kitap, müzik eserleri ve plastik sanat reproduksiyonların, ne suretle idare edileceğini, ilim ve sanat hürriyetini gözönünde bulundurarak ve kıymetli eserlerin himayesi hususunu da hesaphyarak, hüküm altına alır.

Madde 22 — a) Filim çevirme ve umumî yerlerde filim gösterme hakkı ve filimlerin ithal ve ihracı devlete aittir.

b) Radyo ve televizyon işletmesi hakkı devletin inhisarındadır.

c) Bu hakların istimal şekli, istisnaf halleri derpiş eden, kanunlarla tespit edilir.

Arzuhal hakkı

Madde 23 — Herkes, herhangi bir âmme müessesesine arzuhal vermek hakkına sahiptir.

Toplantı ve Birlik Kurmak Hürriyeti

Madde 24 — a) Demokratik müesseselere ve âmme sulh ve nizamına aykırı olmadıkları hallerde toplantı ve birlik kurmak hürriyeti masundur.

b) Bu hakların istimali kanunla tasrih edilmiştir.

Madde 25 — a) İşçiler, haklarının himayesi zamanında, birleşmiş sendika teşekkülleri halinde gruplar meydana getirebilirler ve menfaatlerini bu teşekküller vasıtasıyla koruyabilirler.

b) İktisadî hayatın kontrolüne ve işçi menfaatlerini alâkadar eden meselelerin halline geniş bir şekilde iştirak "Birleşmiş sendikalar teşekkülüne" tanınmıştır.

c) Birleşmiş sendikalar teşekkülü ve organları, muhtelif büro ve müesseselerde işçilerin menfaatlerini temsil eder.

İçtimai Haklar

Madde 26 — a) Her vatandaş çalışma hakkından isitafede eder.

b) Bu hak plânlaştırılmış iktisat kaideleri gereğince Devlet tarafından idare edilen iş teşekkülü tarafından teminat altına alınmıştır.

c) Kadınlar, gebelik, analık ve socuk bakımı hususları gözönünde bulundurularak, hususî çalışma şartlarından istifade ederler.

d) Kanun gençliğin bedeni ve fikri neşvünemasına lüzumlu hususları nazarı itibare alarak hususî çalışma şartları tesbit eder.

Madde 27 — a) Her işçi, yapmış olduğu işin adilane karşılığı olan bedele hak kesbeder.

b) Bu hak, devletin sendikalar birliği teşekkülü ile mutabık olarak idare ettiği ve işçilerin hayat seviyesini yükseltmeye matuf ücret siyasetinin teminatı altındadır.

c) Çalışma bedelinin tesbitinde, yapılan işin kemiyet ve keyfiyeti ve cemiyet için arzettiği ehemmiyet ilk plânda gelir.

d) Kadın ve erkek, aynı şartlar altında, birbirine müsavî çalışmalarda aynı ücrete hak kazanırlar.

Madde 28— a) Her çalışan kimsenin istirahat hakkı vardır.

b) Bu hak, kanunî çalışma saatleri ve ödeneği tatil nizamnameleri ile, işçinin çalışma kabiliyetini muhafaza ve yenilemeye matuf tedbirlerin teminatı altındadır.

Madde 29 — a) Herkes sıhhatinin himayesi hakkına maliktir. Bütün vatandaşların tedaviye ve ihtiyarlık - çalışma imkânsızlığı veyahutta hayatını kazanmak imkânsızlığı hallerinde muayyen bir gelire hakları vardır.

b) Kadın, gebelik ve analık devresinde hususî ihtimama, çocuklar ve gençlik bedeni ve fikrî gelişmelerini sağlayacak teminata sahiptirler.

c) Bu haklar millî sigorta ve hıvzassıhha kanunlarının teminatı altındadırlar.

d) Çalışma esnasında işçinin hayat ve sıhhatinin himayesi, devletin kontrolü ve çalışma mahallerindeki emniyeti temine matuf tedbirlerin sağlanması ile teminat altına alınmıştır.

VATANDAŞIN CEMİYET VE DEVLETE KARI ESAS VAZİFELEİ

Madde 30 — a) Her vatandaş Çekoslovak Cumhuriyetine karşı sadakat, kanunlara ve anayasaya riayet ve her hali kârda devletin menfaatlerini korumak mükellefiyetleri ile bağlıdır.

b) Bahasus millî servetin muhafaza ve gelişmesine iştirak, ve bunun eksilmemesine ve zarara girmemesine mukayyet olmak her vatandaş için vatani bir vazifedir.

Madde 31 — Halk tarafından âmme işlerinin görülmemesiyle vazifelendirilmiş vatandaşlar, demokratik ve halkçı rejimin ruhuna uygun olarak vazifelerini dikkat ve ihtimam ve namus dairesinde ifa ederler.

Madde 32 — Her vatandaş kabiliyetleri dahilinde çalışmak ve bu çalışması ile topluluğun menfaatlerine iştirak etmek mecburiyetindedir.

Madde 33 — Vergiler ve harçlar ancak kanunla tahmil edilebilirler. Bunun gibi mahallî otoriteler ancak kanun dairesinde bedeni mükellefiyet tahmil edebilirler.

Madde 34 — a) Devleti ve onun halkçı demokratik rejimini müdafaa etmek her vatandaşın en kudsî vazifesidir. Halkçı ve demokratik Çekoslovak Cumhuriyeti ordusunda hizmet etmek her vatandaş için en yüksek bir şereftir.

b) Her vatandaş askeri talim terbiye görmek ve memleket müdafaası için yapılan davete icabet etmekle mükelleftir.

c) Devletin müdafaasına ve bu müdafaanın hazırlıklarına iştirak ve işbirliği yapması her kesten istenebilir; herkes bilfiil bir iş yapmak veya takyidata tabi olmak hallerine tabi tutulabilir.

d) Resmi makamlar ve organlar, yetkilerinin istimali esnasında, millî müdafaanın lüzumlu kıldığı hususlar göz önünde bulundurmaya mecburiyetindedirler.

c) Bu hususlara müteallik gerekli tafsilat kanunla tespit olunur.

Umumi Hükûmler

Madde 35 — Müeyyide ve ceza tahmili ancak kanun dairesinde mümkündür.

Madde 36 — a) Bütün amme organları, vazife ve hizmetlerinin ifası esnasında, kanuna riayet ve halkçı demokratik rejimin kaidelerine uymaya mecburiyetindedirler.

b) Bu hususa riayet etmeyen memur kanun gereğince cezalandırılır.

Madde 37 — a) Anayasayı, halkçı ve demokratik cumhuriyeti, devletin birliğini, tamamiyetini ve istiklalini tehdit edecek faaliyet ve tezahürak cezayı müstelzimidir.

b) Bu maksatlar uğruna vatandaşın hak ve hürriyetini suistimal etmek memnudur. Her hangi bir şekil ve suretle nazisizm, faşizm, dini - irkî taassubu ve müfrit milliyetçiliği yaymak sureti mahsusada yasaktır.

Madde 38 — Harp zamanlarında, veya devletin birliğini, tamamiyetini ve istiklalini; Cumhuriyeti, anayasayı, halkçı ve demokratik rejimi, ve amme nizamını tehlikeye sokacak ciddi hadiselerin cereyan ettiği bir anda vatandaş hak ve hürriyetlerine yapılacak tehdit kanunla tasrih edilir.

Kısım : 2

Millî Meclis

Madde 39 — a) Millî Meclisin toplantı mahalli Prag'dır.

b) Millî Meclis muvakkat bir zaman için başka bir mahalde toplantıya çağırılabilir.

Madde 40 a) Millî Meclis azalarının seçiminde rey hakkına sahip olmak şartı ve bu hakkın istimali tarzı, ve seçim faaliyetlerine taalluk eden hususlar kanunla tespit olunurlar.

b) Kanun hangi memuriyet ve vazifenin milletvekilliği ile birleşmeyeceğini tasrih eder.

Madde 41 — a) Millî Meclis, milletvekillerinin seçimlerini tasdik eder ve milletvekilliği vazifesiyle diğer bir vazifenin kabili telif olup olmadığını kararlaştırır.

b) Bu tasdik keyfiyeti, parlamentonun teşekkülü anından itibaren en çok altı ay zarfında, veya kısmi seçime müteakip yeni seçilen milletvekilinin yemin verdiği tarihten itibaren üç ay zarfında yapılmalıdır.

Madde 42 — a) Millet vekili seçilen kimse, Millî Meclisin ilk defa olarak iştirak edeceği toplantısında şu yemini yapar: "Çekoslavak Cumhuriyetine, ve onun halkı ve demokratik organlarına sadık kalacağıma söz veririm. Kanunlara riayet edecek ve bana tevdi edilen vazifeyi devlet ve halk menfaatine en iyi bir şekilde ve bütün vicdanımla ifa edeceğim."

b) Bu yeminden ictinab etmek veya yemini kaydı ihtirazi ile vermek milletvekilliği sıfatının kendiliğinden düşmesini intac eder.

Madde 43 — Millet vekilleri temsili vazifelerini bizzat ifa ederler. Her zaman için istifa etmek hakkına maliktirler.

Madde 44 — Millet vekilleri parlamentodaki, veya parlamento encümenlerindeki reylerinden dolayı hiç bir suretle takibata tabi tutulamazlar. Vazifelerinin ifası esnasında sarfedecekleri sözler, kendilerini sadece Millî Meclisin inzibat nizamına karşı mes'ul kılar.

Madde 45 — a) Diğer fiillerden veya ihmallerden dolayı Millet vekilleri hakkında ancak Millî Meclisin muvaffakati ile cezai veya inzibati tahkikat açılabilir. Bu muvaffakat verilmedikçe tahkikat yapılamaz.

b) Bu ahkam, bir gazetenin mes'ul müdürlüğünü deruhde eden bir milletvekilinin cezai mesuliyetini mülzem kılan haller için tatbik edilmez.

Madde 46 — a) Bir millet vekilinin cürmü meşhud sebebiyle tevkifi halinde, mahkeme veya salahiyyətli makama, Milli Meclis başkanı keyfiyetten haberdar etmek mecburiyetindedir.

b) Tevkif tarihinden itibaren 15 gün zarfında Milli Meclis, mevkufiyetin devamı için muvaffakat etmezse, millet vekili serbest bırakılır.

c) Milli Meclisin toplantı halinde bulunmadığı zamanlarda, başkanlık divanının muvaffakatını almak lâzım gelir. Eğer Başkanlık divanı mevkufiyet halinin devamına müsaade etmiş ise, Milli meclis ilk toplandığı tarihten itibaren 15 gün zarfında bu hususta kararını verir ve bu karar derhal katiyet kesbeder.

Madde 47 — Millet vekilleri, kendilerine milli Meclis azası olmaları sıfatıyla tevdi edilmiş işlerde, şahitlik yapmaktan, hatta millet vekilliği sıfatını kaybetmiş olsalar dahi, ictinab edebilirler. Bir milletvekilini vazifesini suistimale sevke müteallik teşebbüsler bundan stisnadır.

Madde 48 — a) Bir Milletvekili eğer bir çalışma mukavelesi ile bağlı bulunuyorsa, sadakat yemini yaptıği günden itibaren ve bütün bir seçim devresi esnasında izin almak hakkına maliktir.

b) Milletvekilleri, vazifelerinin ifası esnasında kanunun tespit edeceği bir miktar tazminata hak kazanırlar.

c) Milletvekillerine taalluk eden diğer şartlar, ve bilhassa bir çalışma mukavelesi ile bağlı olanların hizmet bedellerine müteallik hususlar kanunla tasrih edilirler.

Madde 49 — a) Cumhurbaşkanı senede iki defa olmak üzere Milli Meclisi alâlâde toplantıya çağırır: bunlar ilkbahar ve sonbahar toplantılarıdır. Ilkbahar toplantısı mart ayında ve sonbahar toplantısı ise eylül ayındadır.

b) Milli Meclisin kapanışını Cumhurbaşkanı ilân eder. Senede bir defaya mahsus olmak şartı ile bunu bir ay için temdit edebilir.

c) Cumhurbaşkanı Milli Meclisi, lüzumu halinde fevkalade toplantıya çağırabilir. Millet vekillerinin mutlak ekseriyeti de, müzakere edilecek hususların mahiyetini tasrih etmek suretiyle Meclisin fevkalâde toplantıya çağırılmasını Başbakandan talep ederlerse, bu talebin yapıldığı tarihten itibaren 15 gün içerisinde Milli Meclisin toplanmasını temin etmek üzere Başbakan Meclisi toplantıya çağırarak mecburiyetindedir. Çağırmadığı takdirde, Milli Meclis kendi başkanlık divanının davetiyle yeniden on beş günlük bir devre içerisinde ictima eder.

Madde 50 — a) Cumhurbaşkanı'nın Milli Meclisi feshe hakkı var-

dır. Fakat kendisi Cumhurbaşkanlığı müddeti olan Yedi seneni nson altı ayı zarfında bu hakkını kulanamaz.

b) Millî Meclisin teşrii müddeti sona erer veya Meclis feshedilmiş bulunursa yeni seçimler 60 gün içerisinde yenilenirler.

c) 78 ci maddede derpiş edilmiş şartlar içerisinde açılmış bulunan ceza takibatı Millî Meclisin feshedilmiş olması ile durmaz.

Madde 51 — Millî Meclisin çalışmalarına, hükümetle ve diğer teşekkül ve şahıslarla olan münasebetlerine müteallik esaslar, Meclisin dahili nizamnamesi kanunu ile tespit edilmişlerdir. Millî Meclis bu kanunun takyidatı dahilinde dahili çalışmalarına müteallik diğer nizamnameleri ve şartnameleri kendi alacağı kararlarla tespit eder.

Madde 52 — a) Millî Meclis Başkanı müzakereleri idare eder.

b) Meclis Başkanlık divanı, meclis çalışmalarını kolaylaştırmak üzere lüzumlu tayinleri yapar.

Madde 53 — a) Millî Meclis ictimaları alenidir.

b) Gizli celseler ancak dahili nizamname ile tespit edilmiş hallere münhasırdır.

Madde 54 — a) Millî Meclis, azası adedinin asgari 1/3 nisabı ile karar alabilir. Kararlar celsede hazır bulunan azaların mutlak ekseriyeti ile alınmadıkça muteber sayılmazlar.

b) Esas Teşkilât Kanununu tadil, anayasaya müteallik bir kanunu tasdik, veya harb ilanına müteallik kararlar, meclis azalarının asgari 3/5 ekseriyetinin reyî olmadıkça muteber sayılmazlar. Aynı ekseriyet, Cumhurbaşkanını veya hükümet azaları hakkında yapılan mesî için de elzemdir.

Madde 55 — a) Başbakan ve Vekiller, Millî Meclisin veya Encümenlerin toplantısına her zaman için iştirak etmek hakkına maliktirler. Arzu ettikleri zaman kendilerine söz hakkı verilir.

b) Millî Meclisin, veya Başkanlık divanının veyahutta bir encümenin talebi üzerine hükümet azaları şahsen celselerde hazır bulunmak mecburiyetindedirler.

c) Bu haller dışında, hükümet azaları kendi vekaletlerine mensub diğer memurlar vasıtasıyla kendilerini temsil ettirebilirler.

Madde 56 — a) Millî Meclis, Başbakandan ve diğer vekillerden, kendilerine taallük eden işler için, istizah yapmak hakkını haizdir, Baş-

bakan ve vekiller milletvekillerinin istizahına cevap vermekle mükelleftirler.

b) Millî Meclis ademi itimad reyî verebilir.

Madde 57 — a) Dahili nizamnamenin tespit ettiği gartlar dahilinde, Milletvekilleri ve hükümet, kanun layihaları teklif edebilirler.

b) Millet vekilleri tarafından teklif edilen kanun layihalarına, bu layihanın malî ehemmiyetini gösterir bir bütçe ve lüzumlu sarfiyatın ne suretle karşılanacağını gösterir teklif leffedilmelidir.

Madde 58 — Cumhurbaşkanı, Millî Meclis tarafından kabul edilen bir kanunu, kanunun kabul edildiği kararın Meclisçe Başbakana tefhim edildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde, gerekçesiyle birlikte geri göndermek hakkına maliktir.

Madde 59 — a) Eğer Meclis, bütün milletvekillerinin mutlak ekseriyeti ile geri çevrilen kanunu yeniden kabul ederse, bu kanun neşredilir.

b) Milletvekilleri adedinin 3/5 ekseriyeti ile kabul edilmesi lazım gelen bir kanun mevzubahis ise, ikinci defa yine bu ekseriyetle kabul edilmiş olması lâzım gelir.

Madde 60 — a) Her kanun, hangi vekil marifetiyle icra edileceğini gösterir şerhi muhtevi olmalıdır.

b) Kanun, Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, Başbakan ve tatbikiyle mükellef Vekilin imzalarını taşır. Eğer Cumhurbaşkanı'nın mani hali bulunur ve 72 ci maddenin 2 ci fıkrası gereğince kendisine vekalet eden birisi de yoksa, Başbakan onun yerine imzasını koyar.

c) Vekiller bir birlerinin yerine kanunun imzası işini deruhde edebilirler.

Madde 61 — a) Kanunun mer'iyete girebilmesi için, tespit edilen şekle muvafık olarak neşredilmiş olması lâzımdır.

b) Kanunlar şu formüle tabi olarak neşredilirler: "Çekoslavak Cumhuriyeti Millî Meclisi aşağıdaki kanunu kabul etmiştir."

c) Kanun Cumhurbaşkanı'nın tasdikinden çıktığı tarihten veya 58 ci madde ile tespit edilen müddetin hitamından itibaren 8 gün içerisinde neşredilmelidir. Fakat eğer Cumhurbaşkanı 58 ci madde ile tasrih edilen hakkını istimal etmişse, kanun, Millî Meclis tarafından yeniden kabul edildiği (Madde 59) kararının Başbakana tefhimi anından itibaren sekiz gün içerisinde neşredilmiş olmalıdır.

Madde 62 — a) Bütçe kanununu kabul ve devletin nihaf hesablarını tetkik, Millî Meclise aittir. Hükümet Millî Meclise bütçe kanununu

ve devletin nihai hesaplarını takdim eder. Devlet bütçesi birdir. Kanun buna müteallik diğer hususları tespit eder.

b) Amme iktisadiyatının (économie publique) kontroli bütün memlekete şamil bir kanunla yapılır.

Millî Meclis Başkanlığı

Madde 63 — a) Millî Meclis kendi azaları arasından, 24 kişiden müteşekkil bürosunu seçer.

b) Millî Meclis Başkanlık divanı, Başkan, Başkanvekilleri ve diğer azalardan tereküp eder.

c) Millî Meclis Başkanı, dahili nizamname usullerine uygun, olarak, Başkan vekillerinden biri tarafından deruhde edilebilir.

Madde 64 — a) Millî Meclis Başkanlık divanı bir sene için seçilir. Millî Meclis Başkanlığı ve Başkan vekilliği seçimleri hususî bir reyyle yapılır.

b) İlk seçimler, Millî Meclisin teşekkülünü müteakip derhal yapılırlar. Müteakip seçimler esnasında Meclis bürosu azaları, yeni büronun teşkili anına kadar vazifelerinde devam ederler. Eğer Millî Meclisin seçim müddeti nihayete ermiş olur, veya Millî Meclis feshedilmiş bulunuyorsa, Meclis divanı azaları yeni Meclisin bürosunu teşkil edeceği zamana kadar vazifelerinde devam ederler. 43 cü maddeden 48 inci maddeye kadar mevcut ahkam bilahare muteber olur.

c) Büronun vazifesinin nihayet bulacağı tarihten evvel, her hangi bir sebeble bir azalık açılmış olursa, geri kalan müddet için kısmî bir seçim yapılır.

d) Millî Meclis her zaman için Bürosunu veya büro azalarını azledebilir.

Madde 65 — a) Millî Meclis divanı, ihtilâf hallerde kanunların şerhini yapar, ve her hangi bir kanunun veya Slovak Millî Meclisinin yapmış olduğu bir kanunun anayasaya veya anayasanın bir hükümüne aykırı olup olmadığını kararlaştırmak hakkına münhasıran maliktir.

b) İcrat şekli kanunla tespit edilir.

Madde 66 — a) Millî Meclis:

1 — İctimalarının sona ermesi veya tehir edilmesi,

2 — Seçim devresinin sona ermesi,

3 — Feshedilmesi,

4 — Veya fevkalade hadiseler sebebiyle toplanamaması hallerinde,

Meclis divanı azaları vazifelerini görmekte devam eder (Madde 64, fıkra 2) Büronun celseleri 55 ci madde ahkamına göre tanzim edilirler.

b) Millî Meclis divanı, Millî Meclisin toplanmadığı zamanlarda, hatta bir kanunun neşrini icap ettiren işler için dahi gereken acil kararları alır. Bu gibi ahvalde Meclis divanı, işbu maddenin 3 ve 4. cü fıkralarında zikredilen hususlar hariç, Meclisin salahiyetlerine giren bütün işleri görmeye mezundur.

c) İşbu maddenin birinci fıkrasının 4. cü fıkkı gereğince fevkalade haller sebebiyle Millî Meclisin ictima yapamaması hallerinde Meclis divanı şu işleri görmeye mezun değildir:

- 1 — Cumhurbaşkanını veya muavinini seçmek,
- 2 — Anayasayı veya anayasa kanunlarını tadil etmek.

d) İşbu maddenin birinci fıkrasının 1. den 3. e kadar zikredilen sebepleri dolayısıyla Millî Meclis ictima edemezse, Meclis divanı şu hususlarda salahiyet sahibi değildir:

- 1 — Cumhurbaşkanını veya muavinini seçmek;
- 2 — Anayasayı veya anayasa kanunlarını tadil etmek,
- 3 — Mecburi askerlik hizmetini uzatmak veya devlet bütçesinde devamlı bir masraf tahmîl edici bir işe girişmek,
- 4 — Harb ilân etmek.

e) Alelade zamanlarda bir kanunun neşrini icap ettiren işler için, veya kabul edilmiş olan bütçe kadrosu dışında bir sarfiyat veya gelir tasdik edilmek istendiğinde, divanı teşkil eden azaların mutlak ekseriyetinin mutabakatı şarttır. Diğer bütün haller için divan azalarının yarısının iştiraki ile mutlak ekseriyet halinde rey vermeleri kafidir.

f) Acil tedbir mahiyetinde olupda, alelade zamanlarda bir kanunun neşrini icap ettiren işler için hükümetin teklifi üzerine karar alınabilir. Bu kararlar muvakkat kanun kuvvetini haiz olup anayasanın 61. ci maddesinde derpiş edildiği üzere 66. cı madde uyarınca neşredilmiş olmalıdır.

g) Bu çeşit kararların Cumhurbaşkanını, Meclis Başkanı, Başbakan ve Vekiller sayısının en az yarısı tarafından imza edilmiş olmaları gerekir. Cumhurbaşkanının veya Başvekilin imzadan ictinab edecekleri kararlar neşredilmezler.

h) Millî Meclisin yeniden toplanması zamanında, Başkan divanın çalışmalarını gösterir bir raporu takdim eder. Şayet bu müddet zarfında yeni bir Millî Meclis seçilmiş olursa, bu rapor Meclisin açılış celsesinde eski Meclis Başkanı veya Başkan vekillerinden biri tarafından, hatta bunlar yeni Meclise aza seçilmemiş olsalar dahi, takdim edilirler.

1) Millî Meclis tarafından, toplantı tarihinden itibaren iki ay içerisinde tasdik edilmemiş olan kararlar muteber olmaktan çıkarılır.

K İ S İ M : III C u m h u r b a Ő k a n ı

Makale 67 — a) Millî Meclise aza seçilmek hakkını haiz ve 35 yaşını doldurmuş her vatandaş Cumhurbaşkanı seçilebilir.

b) Prag Cumhurbaşkanı'nın ikamet mahallidir.

Madde 68 — a) Cumhurbaşkanı Millî Meclis tarafından seçilir.

b) Seçim anında milletvekili sayısının mutlak ekseriyeti bulunmadıkça seçim muteber sayılmaz. Seçime iştirak eden milletvekilleri sayısının 3/5 ekseriyetini alan kimse Cumhurbaşkanı seçilmiş addolunur.

c) Yapılan iki turda müspet bir netice elde edilememişse ikinci turda en çok rey almış namzetler arasında Ballotage yapılır. Ve en çok rey alan kimse seçilmiş sayılır. Reylerin müsavi düşmüş olması halinde, netice kurra ile tespit edilir.

d) Buna müteallik hususlar kanunla tespit edilir.

Madde 69 — a) Cumhurbaşkanlığı müddeti, Cumhurbaşkanı'nın yemin verdiği tarihten itibaren 7 senedir.

b) Eğer yeni Cumhurbaşkanı, eskisinin seçim müddetinin bitmesinden evvel sadakat yemini vermiş bulunuyor, ve işbu kanunun 72 ci maddesi 1 ci fıkrasında zikredilen hallerden biri de mevcut değilse, yeni Cumhurbaşkanlığı müddeti eskisinin seçim müddetinin biteceği tarihten itibaren başlar.

c) Cumhurbaşkanlığı seçimi, vazifede bulunan Cumhurbaşkanı'nın müddetinin bitmesine dört hafta kala yapılır.

Madde 70 — a) Hiç kimse müteselsilen iki defadan fazla Cumhurbaşkanı seçilemez. Arka arkaya iki defa Cumhurbaşkanı seçilen bir kimse vazifesinin hitam bulduğu tarihten itibaren ancak yedi sene sonra yeniden seçilebilir.

b) Bu madde ahkâmı, Çekoslavak Cumhuriyetinin ikinci Cumhurbaşkanı hakkında tatbik edilmez.

Madde 71 — a) Cumhurbaşkanı aynı zamanda Millî Meclise veya kabineye aza olamaz.

b) Şayet bir Milletvekili veya bir kabine azası Cumhurbaşkanı seçilirse, seçim anından itibaren eski vazifesinde devam edemez. Yemin verdiği andan itibaren Milletvekilliği sıfatı veya kabine azalığı vasfı ortadan kalkar.

Madde 72 — a) Cumhurbaşkanı vefat eder, veya müddetinin hitamından evvel istifa ederse, veyahutta 78 ci madde gereğince vazifesinden affedilirse yeni Cumhurbaşkanı seçimi yedi senelik tam bir devre için yapılır. Milli Meclis bu münasebetle 15 gün zarfında ictimaa davet edilir.

b) Yeni Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılmadığı, veya Cumhurbaşkanı henüz yemin vermediği zaman zarfında veyahutta vazifede bulunan Cumhurbaşkanını vazifesini görmeye mani bir hali olduğu hallerde, Cumhurbaşkanlığı vazifeleri hükümet tarafından görülürler. Hükümet Başvekili bu hususta salâhiyetli kılabilir; bu müddet zarfında başkumandanlık vazifesi Başvekilin uhdesindedir.

Madde 73 — a) Cumhurbaşkanı, altı ayı tecavüz eden bir zaman için vazifesini ifaya mani bir hali zuhur ettikde (Madde 72 fıkra 2) Milli Meclis, hükümetin tensibi üzerine, mani halin ortadan kalkacağı zamana kadar Cumhurbaşkanlığı vazifesini deruhde etmek üzere bir yardımcı seçer.

b) Cumhurbaşkanlığı yardımcılığına seçilen kimse Milli Meclis azası ise, yeni vazifesinde devam ettiği müddetce milletvekilliği vazifesini göremez.

Madde 74 — Cumhurbaşkanı:

a) Devleti yabancı devletler muvacehesinde temsil eder. Beynelmillel muahedeleri müzakere ve tasdik eder. Umumî mahiyette olan siyasi ve iktisadî muahedelerle, bir kanunun neşrini lüzumlu kılan muahedeler, tasdikten evvel (ratification) Milli Meclisin muvaffakatına muhtaçtırlar. Devletin sınırlarını tadile matuf muahedeler, Milli Meclis tarafından esas teşkilât kanunu şekli altında bir kanun ile tasvip edilmiş olmalıdır (Madde 166). Cumhurbaşkanı, Milli Meclisin muvafakat veya tasvibine ihtiyaç göstermeyen muahede veya antlaşmaların müzakerelerine hükümeti, veya onun fikrine danışarak, bazı vekilleri tevkil edebilir. Kanun, hangi hallerde umumî mahiyetteki iktisadi muahedelerin Milli Meclisin tasvibinden önce tatbik edilebileceğini tasrih eder.

b) Elçileri kabul eder, ve elçi gönderir,

c) Milli Meclisi toplantıya davet, toplantıların tehir veya fesh edebilir; Meclis ictimalarının nihayet bulduğunu ilân eder.

d) Milli Meclisin kabul ettiği kanunları, ve 66 cı madde gereğince Meclis Bürosunun almış olduğu kararları imza eder; Milli meclisten gelen kanunları, gerekçeleri ile birlikte meclise iade edebilir.

e) Devletin umumi vaziyetine ait raporu Millî Meclise yazılı veya şifahi olarak verir ve lüzumlu, faydalı meseleler hakkında alınması lâzım gelen kararları tavsiye eder.

f) Başbakanı ve hükümetin diğer azalarını tayin eder, hükümet azalarının sayısını tespit eder ve her vekaletin temsilcisini seçer; Hükümetin istifasını, ve ferdi olarak istifa eden vekillerin istifalarını kabul eder.

g) Vekiller heyeti toplantılarına riyasete, hükümeti veya vekilleri toplantıya davete, hükümetten veya vekillerden her birinden kendi mesuliyetleri altında bulunan işler hakkında rapor istemeye hakkı vardır. Lüzumlu gördüğü raporu, müşahedeleri ile birlikte, Başvekilere verir, ve vekiller heyeti bu hususta müzakere ederek alınması gereken tedbirler hususunda karar ittihaz eder.

h) Bütün yüksek tahsil hocalarını ve 5 ci dereceden yukarı meslekî hakimleri, ve zabitleri, ve 3 cü dereceden yukarı bütün devlet memurlarını tayin eder.

i) Başka bir organı tevkil etmediği hallerde, nişanları bizzat verir, ve Çekoslovak vatandaşlarının yabancı unvan ve nişan almalarına müsaade eder.

j) Hükümetin teklifi üzerine hediye ve şeref mükafatı, ve taltifi mahiyette hediye ve mükafaatlar tevzi eder.

k) Umumî ve hususî af ilân etmek (amnistie et grâce), istinaf mahkemelerince verilmiş cezaları ve bu cezaların hukuki neticelerini tahfif etmek, ve, hususî bir şikayet üzerine açılmış cezai tahkikat harig, diğer bütün haller için tahkikatın açılmasını veya açılmışsa durdurulmasını emretmek haklarına sahiptir. Eğer bu tahkikat kendisine karşı, 78 ci madde gereğince açılmış bulunuyorsa, veya işbu paragraf gereğince hakkında tahkikat yapılan ve mahkum edilen bizzat bir Cumhurbaşkanı ise, veyahutta 91 ci madde uyarınca mahkum edilen bir vekil ise, Cumhurbaşkanı bu hakkını istimal edemez.

1) Askeri yüksek kumandayı deruhte eder, ve hükümetin kararı ile mutabık olarak örfi idare ilân eder, ve Millî Meclisin kararı üzerine harb halini ilân eder.

b) Anayasanın veya diğer kanunların sarahaten Cumhurbaşkanıya tevdi etmedikleri selâhiyetler ve kuvvetler, hükümete ait demektir.

Madde 75 — Cumhurbaşkanı Millî Meclis huzurunda şu yemini yapar: "Vazifemi demokratik ve halkı rejimin ruhuna uygun olarak ve halk iradesi gereğince ve onun menfaatleri lehine yapacağıma, Cumhuri-

yet hükümetinin saadet ve refahına çalışacağıma ve kanunlara, ve Anayasaya riayet edeceğime, şerefim ve vicdanım üzeriney emin ederim."

Madde 76 — Cumhurbaşkanı vazifesinin ifası dolayısıyla mesuliyet terettüp etmez. Cumhurbaşkanı vazifesiyle alakalı olarak yapacağı beyanlardan dolayı mesuliyet hükümete düşer.

Madde 77 — İcra kuvvetinin infazı zmnında Cumhurbaşkanı tarafından yapılacak bir muamele, bu işin alakalı bulunduğu bakanın imzasını taşımadıkça muteber sayılmaz.

Madde 78 — a) Cumhurbaşkanı ancak vātana ihanet suçu ile takip edilebilir. İtham keyfiyet Millî Meclis divanınca yapılır ve cumhurbaşkanı bu meclis tarafından muhakeme edilir. Bu husustaki müeyyide sadece Cumhurbaşkanlığı sıfatının kaybı ve yeniden Cumhurbaşkanı seçilebilmek hakkının zayiine müncer olabilir.

b) Buna müteallik hususlar kanunla tespit edilir.

Madde 79 — Cumhurbaşkanı tatbik edilen bu maddeler muavini içinde muteberdir.

K I S I M : IV

H ü k ü m e t (Kabine)

Madde 80 — a) Kabine, Başvekil - Başvekil yardımcıları, vekiller ve devlet sekreterlerinden müteşekkildir.

b) Kanun hangi vazifelerin kabine azalığı ile kabili telif olup olmadığını tespit eder.

c) Prag, kabinenin toplandığı mahaldir.

Madde 81 — Kabine azaları, Cumhurbaşkanı huzurunda şu yemini yaparlar: "Çekoslavak Cumhuriyetine ve onun halkçı demokratik rejimine sadık kalacağıma şerefim ve vicdanım üzerine yemin ederim. Vazifemi vicdanla ve bitarafane bir şekilde halkın iradesine uygun, onun ve devletin menfaatleri gereğince yapacak ve Anayasa kanunlarına ve diğer kanunlara riayet edeceğim.

Madde 82 — Cumhurbaşkanı'nın tayini üzerine kabine Millî Meclis huzuruna çıkarak programını okur ve itimad reyini ister.

Madde 83 — a) Kabine, vazifede bulunduğu müddet zarfında Millî Meclise karşı mesuldür. Millî Meclis ademi itimat reyini verebilir.

b) Kabine hakkında ademi itimat reyini verilmesini mutazammın taktir en az 100 milletvekilinin imzasını muhtevi olarak Millî Meclis bürosuna verilir. Büro sekiz gün zarfında keyfiyetten Millî Meclisi haberdar eder. Böyle bir taktirin Millî Meclis tarafından kabul edilebilmesi için, milletvekilleri sayısının en aşağı yarısının celsede hazır bu-

lunması ve isimle çağrılarak yapılan rey verme neticesinde hazır bulunanlar mutlak ekseriyetinin tavrı kabul etmiş olması lâzımdır.

c) Kabine her zaman için Millî Meclisten itimat reyi talep edebilir. İtimat reyi talebi tavrı, riyaset bürosuna verilmeden doğrudan doğruya müzakere edilebilir.

Madde 84 — a) Kabine istifa edebilir ve istifasını Cumhurbaşkanına takdim eder.

b) Millî Meclis kabineye ademi itimat reyi izhar eder, veya kabinenin talep etmiş olduğu itimat reyi vermektен sarfınazar ederse, kabine Cumhurbaşkanına istifanamesini takdim etmek mecburiyetindedir.

c) Eğer kabine (Madde 72 fıkra2) gereğince Cumhurbaşkanının selâhiyetlerini deruhte ettiği bir zamanda istifa ederse, Millî Meclis bürosu bu istifayı kabul etmek selâhiyetini haizdir.

Madde 85 — Millî Meclisin yeni kabine hakkında itimat reyi vereceği ana kadar istifa eden kabine yevmi işleri tedvir eder.

Madde 86 — a) Kabine azaları istifa edebilirler ve böyle bir halde istifanamelerini Cumhurbaşkanına takdim ederler.

b) Millî Meclis kabine azalarından birine veya bir kaçına karşı ademi itimat reyi verebilir. Böyle bir halde, ademi itimat reyi mevzu olan kabine azası veya azaları, Cumhurbaşkanına istifanamelerini vermek mecburiyetindedirler.

c) 83 ncü maddenin ikinci fıkrasında derpiş edilen hususlar, kabineye karşı her türlü itimatsızlık tavrının takdim ve kabulü keyfiyetine kabili tatbiktir.

Madde 87 — a) Kabine azalarından birinin istifası halinde, Cumhurbaşkanı, kadronun tamamlanacağı ana kadar çekilen azanın vazifelerini muvakkaten görmeye mevcut azalardan birini tevkil eder.

b) Kabine azalarından birinin istifası, hükümetin Cumhurbaşkanlığı vazifelerini deruhte ettiği bir sırada (Madde 72/2) vuku bulursa, Millî Meclis bürosu bu istifayı kabule ve gerekli tedbirleri almaya mezdur.

Madde 88 — a) Başvekil kabinenin çalışmalarını sevk ve idare eder, onu toplantılara çağırır, toplantılara riyaset eder ve konuşulacak meseleleri tespit eder. Merkez servislerinin faaliyetlerini düzenler ve hükümet programının tatbikini sağlar.

b) Başvekil kendi yerine Başvekil yardımcılarında birini veya kabine azalarından birini tevkil edebilir.

Madde 89 — a) Kabine umumi heyet halinde karar alır; azalarının yarısının hazır bulunması şarttır.

b) Hükümet şu hususlarda umumi heyet halinde ka-
ve azıl.

1 — Siyasi mahiyette olan bütün ehemmiyetli işler.

2 — Hâkimlerin, zabıtların ve beşinci dereceden yukarı bulunan ve merkez servislerinde çalışan devlet memurlarının tayini ve Cumhurbaşkanına bağlı memurların tayini.

3 — Slovak Komiserler Şurası Reisini ve bu Şuranın azalarını tayin ve azle.

4 — Millî Meclise sunulacak hükümet teklifleri.

5 — Cumhurbaşkanını bir kanun lâyihasını geri çevirme hususundaki hakkını kullanmasına müteallik davet.

6 — Slovak Millî Meclisinin almış olduğu ve bu Meclisin reisi tarafından hükümete arzedilen kararnameler (Madde 110, fıkra 2).

7 — Hükümet kararnameleri.

Madde 90 — a) Hükümet, bir kanunun infazı zmnında ve bu kanunun sınırları dahilinde kararnameler çıkarır. Bunun gibi, her vekil kanunun kendisini mezun kıldığı ahvalde kararname çıkarabilir.

b) Her kararname, Başvekil veya onun yardımcısı tarafından ve kanunun tatbikiyle mükellef vekil veya vekillerce imzalanır. Vekiller tarafından ittihaz edilen kararnameler, Başvekil veya yardımcısı tarafından imza edilmedikçe muteber sayılmazlar. Vekiller, birbirlerinin yerlerine kararnamelerin imzasını deruhte edebilirler.

c) Kanun ve kanunun hudutları dahilinde alınmış hükümet kararnameleri.

Madde 91 — a) Kabine azaları, resmî vazifelerinin ifası esnasında, kastî olarak veyahutta büyük bir ihmâl neticesi anayasaya veya diğer kanunlara aykırı bir harekette bulunurlarsa cezalandırılırlar.

b) Millî Meclis bürosu ittihamnameyi hazırlar ve parlâmento cezaî tahkikatı icra eder.

Madde 92 — a) Vekâletler bir kanun ile teessüs eder. Kanun teessüs eden vekâletin selâhiyet ve çalışma usullerinin mahiyetini tesbite hükümeti tevkil edebilir.

b) aynı şekilde, kendilerine amme hizmetleri terettüp eden diğer organlar (Madde 124, fıkra 2), haiz bulunacakları selâhiyetleri tayin eden ve faaliyetlerinin nasıl tanzim edilmesi lâzım geleceğini tesbite hükümeti mezun kılan bir kanun ile tesis edilirler.

c) Selâhiyet teffizine (müstakil bir otoriteye) sahip olmayan organları tesis ve bunların vazifelerini tayin, kararnameler ahkâmına (le pouvoir réglementaire) girer.

K I S I M V

Slovak Millî Organları

Madde 93 — Slovak Millî Organları Slovak toprakları dahilinde teşrif ve icraî selâhiyetleri anayasa gereğince istimal ederler.

Madde 94 — Slovak Millî Şûrası, millî ve mahallî mahiyette olan işlerde Slovak milletinin maddî, manevî gelişmesini mümkün kılacak ve bu gelişmeye faydalı olacak bir şekilde teşrif selâhiyeti istimal eder; bütün memlekete şamil olacak bir kanunla halledilmesi gereken işler bu selâhiyetlerin dışında kalırlar.

Madde 95 — a) Millî müdafaa, harici siyaset ve harici ticaret müstesna, Slovakya'daki idarî ve icraî bütün işler, kaideten komiserler şurasına aittir.

b) Hükûmetin bir icra uzvu olması sıfatiyle Komiserler şurasına, aşağıda işaret edilen hususlarda ve Slovak Millî Meclisinin selâhiyettar olmadığı hallerde, idarî ve icraî selâhiyetler tevdi edilmişlerdir: 1 — İçişleri; 2 — Malî işler; 3 — Sıhhat işleri; 4 — İşçilerin himayesi ve ictimaî işler; 5 — Teknik işler; 6 — Adliye; 7 — İfade ve ibâte 8 — Ziraat; 9 — Sanayi; 10 — Dahilî ticaret 11 — Maarif; 12 — Posta işleri ve nakliyat.

c) Kanunların icrası zmnında hükûmet ve vekiller tarafından alınan kararnameler devletin bütün hudutları dahilinde mu-teberdirler. (Madde 90).

Slovak Millî Meclisi

Madde 96 — a) Aşağıdaki hususlar Slovak Millî Meclisinin selâhiyetleri sahasına girerler: 1 — Millî kültürün gelişmesini temin; ilim edebiyat dramatik sanat, müzik, filmcilik, plâstik sanatlar, tarihî âbideler, kütüphane ve müzeler, artizana ve halk sanat bilgilerinin tedrisi, Slovak mütefekkirlerinin çalışma ihtiyacını ve faaliyetlerini temin ve geliştirmek.

2 — Ana, ilk, orta ve mesleki mektepler, güzel sanatlar mektepleri, halkın talim terbiyesi, spor, kültürfizik, turizm.

3 — Hıfzısıhha ve ictimaî muavenet (kanunlarla devletin bütün sınırları için tanzim edilecek hususlar istisna).

4 — Sadece Slovakya'yı ilgilendiren hususlarda fonds'lar ve tahsisatlar.

5 — Kazaların birleştirilmesi, parçalanması ve hudutlarının tas-
hihi, topografya işleri.

6 — Müsterek iktisadî plâna girmeyen hususlar için şehir ve komü-
münlerin tesisi, inşaata müteallik şartların tespiti devlete ait olmıyan,
köprü ve demiryollarının inşası ve muhafazası. Tek iktisadî plâna giren
su muntıkalarına müteallik işler, ve bilhassa yoların, havuzların ve bu
gibi su işlerinin halli, kanalizasyon su mecraları ve göllerin tesisi.

7 — Tek iktisadî plân dışında kalan hallerde toprağın sürülmesi,
zirai mahsullerin ve orman mahsullerinin zararlı haşarata ve tabii afet-
lere karşı himayesi, hayvan yetiştirmeye müteallik tedbirler ve veteriner
işleri, meyva ağaçlarının yetiştirilmesi, avcılığa ve balıkçılığa ait tedbir-
leri ittihaz, orman servetlerinin muhafazası.

8 — Müteşebbisin şahsi gayretinin hâkim olduğu küçük sanat ve
ticaret; mahallî ticarete müteallik işler; iş nizamnamelerinin tatbiki (Bü-
tün devlet hudutlarına tatbiki derpiş edilen hususlar hariç).

9 — Slovakya'nın hususi menfaatleri çerçevesi dahilinde olan sta-
tistik ve araştırmalar.

10 — Vesayet işleri ve yetimlere muavenet.

b) Bir kanunla kendisine sureti mahsusata tevdi
edilen işler hakkında Slovak Millî Meclisi kanun vazeder.

Madde 97 — a) Bratislava Slovak Millî Meclisinin merkezidir.

b) Slovak Millî Meclisi başka bir mahalde de mu-
vakkaten toplantıya davet edilebilir.

Madde 98 — a) Slovak Millî Meclisi seçimine iştirak edebilmek
şartları ve bu seçimin nasıl yapılacağı hususuna ait teferruat hususi bir
kanunla tespit edilir.

b) Bir kanunla kendisine sureti mahsusada tevdi
kabili telif olup olmayacağı bir kanunla tesbit edilir.

Madde 99 — Slovak Millî Meclisi, kendi azalarının seçim maz-
batalarını tetkik ve tastik eder ve bu azaların mebusluk vazifeleri ile
kabili telif olmayan diğer vazifeleri tesbit eder.

b) Mazbataların tasdiki, Slovak Millî Meclisinin teş-
kil tarihinden itibaren altı ay zarfında, veyahutta mezkûr Meclis azala-
rından birinin yerine seçilen kimsenin yemin ettiği tarihten itibaren üç
ay zarfında yapılır.

Madde 100 — a) Slovak Millî Meclisine aza seçilen kimse, bu
Meclisin ilk toplantısında şu yemini yapar: "Çekoslovak Cumhuriyetine,
onun halkçı ve demokratik rejimine ve Slovak Millî Kalkınması eserle-
rine sadık kalacağıma yemin ederim. Kanunlara itaat edecek ve vazifemi

Slovak milleti ve devleti yararına vicdanına uygun olarak ifa edeceğim”

b) Yeminden imtina etmek veya kaydi ihtirazi ile yemin evrmek keyfiyetleri mebusluk hakkının derhal kaybını intaç eder.

Madde 101 a) Slovak Millî Meclis azaları vazifelerini bizzat ifa ederler. Her zaman için istifalarını verebilirler.

b) Vazifelerinin ifası esnasında, Slovak Millî Meclisinin kabul edeceği bir kanuna göre tesbit edilen bir miktar üzerinden tazminat almaya hak kazanırlar.

c) Slovak Millî Meclisi azalığı vazifesini deruhte, muafiyetler, şahitlikten ictinab hakkı, mezuniyetler ve tekaütlük maası, ve çalışma mukavelesi bahsinde mebuslara taallük eden hususat (Madde 44-47 ve 48/1 ve 3) Slovak milletvekilleri içinde muteberdirler.

Madde 102 — a) Başvekil Slovak Millî Meclisini içtima'a davet eder. Seçimlerin yapıldığı tarihten itibaren 4 hafta içerisinde meclisi toplantıya çağırarak mecburiyetindedir.

b) Başvekil, Slovak Millî Meclisinin içtimalarını, senede iki defayı aşmamak şartıyla ve azami üçer aylık devre için, uzatabilir. Şayet bu devre esnasında, Slovak Millî Meclisi azalarının mutlak ekseriyeti meclisin toplantıya çağırılmasını arzu ederlerse, başvekil bu talebi is'af etmek ve talebin yapıldığı tarihten itibaren 15 gün zarfında Meclisi toplantıya çağırarak mecburiyetindedir.

c) Başvekil, hükümetin kararını tatbik zımında Slovak Millî Meclisini Meclisinin feshedebilir.

d) Slovak Millî Meclisinin seçim müddeti hitam bulunmuş olması veya bu meclisin feshedilmiş bulunması hallerinde yeni seçimler 60 gün zarfında yapılırlar.

Madde 103 — a) Slovak Millî Meclisi kendi azaları arasından ri-yaset bürosunu seçer.

b) Büro, Slovak Millî Meclisinin çalışmalarını sevk ve idare ve dahili işlerin görülmesini temin eder.

Madde 104 — a) Slovak Millî Meclisi, Komiserler Şûrası ile olan rabıta ve münasebetlerine müteallik esas kaideleri bir kanun ile tespit eder. Bu kanunun çerçevesi dahilinde Slovak Millî Meclisi kendi iç nizamnamesini ve diğer organismlerle olan münasebetlerini vaz eder.

b) Reis ve reis vekillerinden biri Slovak Millî Meclisinin celselerini idare eder.

c) Slovak Millî Meclisi celseleri umumiyetle alenidir. Gizli celseler ancak nizamnamenin derpiş etmiş olduğu hallerde ce-reyan edebilir.

d) Slovak Millî Meclisi, azalarının yarısının iştirakiyle ancak karar alabilir. Alınmış kararlar mevcut azanın mutlak ekseriyeti ile kabul edilmiş olmadıkça muteber sayılmazlar.

Madde 105 — Başvekil ve hükümet azaları Slovak Millî Meclisinin celselerine her zaman için iştirak etmek hakkına haizdirler. Arzu ettikleri zaman söz almak hakkı kendilerine tanınmıştır.

Madde 106 — a) Komiserler Şûrası reis ve azaları Slovak Millî Meclisinin ve encümenlerinin toplantılarına her zaman için iştirak etmek hakkını haizdirler. Arzu ettikleri zaman söz alabilirler.

b) Slovak Millî Meclisi, veya bürosu veya encümenlerinden birisinin talebi üzerine Komiserler Şûrası azaları gâhsen celseye gelmek mecburiyetindedirler.

c) Komiserler Şûrası azaları, kendi hizmetlerindeki memurları vasıtasıyla kendilerini temsil ettirebilirler.

Madde 107 — a) Slovak Millî Meclisi, Komiserler Şûrası reis ve azalarını mesul buldukları işlerden dolayı istizah edebilirler. Komiserler Şûrası reis ve azaları, Slovak Millî Meclisi azalarının sual ve itizahlarına cevap vermekle mükelleftirler.

b) Slovak Millî Meclisi bu hususta kararlar alabilir.

Madde 108 — a) Talimatnamenin derpiş etmiş o'duğu gerait tah-tında gerek hükümet, gerek Komiserler Şûrası ve gerekse Slovak Millî Meclis azaları kanun lâyihası teklif etmek hakkına maliktirler.

b) Slovak Millî Meclisine takdim edilen her kanun lâyihasına bu lâyihanın tazammun ettiği malî ahkâma müteallik hususat ve bütçe kanunu kadrosu dahilinde ve Slovakya'ya tahsis edilen tahsi-sat üzerinden yapılacak sarfiyatı karşılayıcı tedbirleri gösterir teklif leffedilecektir.

c) Slovak Millî Meclisinin kabul etmiş olduğu her kanunda, bu kanunun Komiserler Şûrası azalarından hangisi tarafından tatbik edileceği tasrih edilmelidir.

Madde 109 — Slovak Millî Meclisi tarafından kabul edilen ka-nunlar Esas Teşkilât Kanunu ve kanunlarına aykırı olmamak şartıyla muteber sayılırlar.

Madde 110 — a) Slovak Millî Meclisi tarafından kabul edilen ka-nunlar, Başvekilin, Slovak Millî Meclisi reisinin, Komiserler Şûrası reisi-nin ve kanunun infazı ile vazifelendirilmiş Komiserin imzalarını muhtevi olmalıdır.

b) Başvekil, kendisine imza edilmek üzere gönderi-len bir kanunun Esas Teşkilât Kanununa veya kanunlarından birine aykı-

bulduğuna, veya Slovak Millî Meclisinin selâhiyetlerini aştuğuna veya hatta bu kanunun bütçe kanunu ile veya umumî iktisat plânına aykırı olduğuna kanaat getirirse, 15 gün içerisinde onu hükûmete arzeder ve hükûmet iki ay zarfında meseleyi kat'i olarak halleder.

Madde 111 — a) Slovak Millî Meclisinin kabul etmiş olduğu bir kanunun mer'iyete girebilmesi için neşredilmiş olması lâzımdır.

b) Slovak Millî Meclisinin kanunları şu formüle göre neşredilir: "Slovak Millî Meclisi aşağıdaki kanunu kabul etmiştir".

c) Slovak Millî Meclisinin kabul ettiği bir kanun, Başvekilin imzasından çıktığı tarihten itibaren sekiz gün içerisinde neşredilmiş olmalıdır.

Madde 112 — İhtilâf zuhur eden hallerde Slovak Millî Meclisi kabul etmiş olduğu kanunun tefsirini yapar. Bu tefsirin muteber sayılması için Başvekilin tasvibini almış olması lâzımdır.

KOMİSERLER ŞURASI

Madde 113 — a) Komiserler Şûrası reis ve azalardan (komiserlerden) teşekkül eder.

b) Komiserler Şûrasının merkezi Bratislava'dır.

c) Komiserler Şûrası bürolarının, selâhiyet ve vazifeleri bir kanunla tespit ve tayin edilirler. Kanun bu keyfiyeti hükûmetin bir kararname ile tesbitine havale edebilir.

Madde 114 — a) Hükûmet, Komiserler Şûrası reis ve azalarını tayin ve azledebilir; bunlardan her birinin selâhiyet ve vazifeleri hududunu tayin eden de yine hükûmettir.

b) Komiserler Şûrası hep birden istifa edebileceği gibi azalarından her biri ferdi olarak istifa edebilirler ve istifalarını Başvekilin takdim ederler.

Madde 115 — a) Komiserler Şûrası azalarından hiç biri aynı zamanda hükûmet azası olamazlar.

b) Komiserler Şûrası azalığı ile hangi vazifelerin birleşemeyeceğini kanun tesbit eder.

Madde 116 — Slovak Komiserler Şûrası azaları, Başvekilin huzurunda şu yemini yaparlar: "Çekoslavak Cumhuriyetine, onun halkçı ve demokratik rejimine ve Slovak Millî Kalkınma eserlerine sadık kalacağıma yemin ederim. Vazifelerimi vicdanıma uygun olarak ve bitarafane yapacağım, halkın iradesine muvafık ve onun, ve devletin ve Slovak milletinin menfatleri gereğince ifa edeceğim. Anayasaya ve diğer kanunlara ve hükûmetin direktif ve talimatlarına riayet edeceğim."

Madde 117 — a) Komiserler Şûrası ve azaları ferdan, hükûmet önünde mesuldurlar.

b) Komiserler Şûrası ve azaları hükûmetin direktif ve talimatlarına riayetle mükelleftirler. Her komiser bağı bulunduğu ve kilden sadır olacak direktif ve tamimlere riayetle mükelleftir.

c) Bununla beraber her vekil, alâkalı komiseri malûmattar ederek, selâhiyetlerini bizzat Slovakya'da istimal edebilir.

Madde 118 — Komiserler Şûrası Slovak Millî Meclisinin teşriî selâhiyet hudutları içerisinde, aynı zamanda bu Meclis önünde, 96 ncı maddenin 1 ncı fıkrasında derpiş edilen hususlardan dolayı mesuldur.

Madde 119 — a) Komiserler Şûrası, Slovak Millî Meclisinin teşriî selâhiyet hudutları dahilinde (Madde 90) kararnameler çıkarır ve Slovak toprakları dahilinde buna mütedair tedbirler ittihaz eder.

b) Komiserler Şûrasının kararnamelere müteallik selâhiyet hudutları ve kararnamelerin imzasına müteallik hususat için 90 ncı maddede derpiş edilen ahkâm tatbik edilir.

Madde 120 — Komiserler sayısının en az yarı mevcudu hazır bulunmak şartıyla Komiserler Şûrası heyeti umumiye halinde karar alır.

Madde 121 — a) Tayinleri Cumhurbaşkanî tarafından yapılan Yüksek tahsil profesörlerini, hakimleri ve Slovak devletinin diğcr memurlarını hükûmete Komiserler Şûrası teklif eder. Hükûmet, devletin umumî siyasetine mugayir bulunduğu tayin tekliflerini geri çevirir.

b) Memleketin diğcr kısımlarında hükûmete terettüp eden hakim ve diğcr memur tayinleri, Slovakya'da Komiserler Şûrasına aittir. Bununla beraber Komiserler Şûrası, yapılacak her tayin işi için hükûmetin peşinen tasvibini alır.

c) Memleketin diğcr kısımlarında Vekiller tarafından yapılan memur tayini işi, Slovakya topraklarında Komiserlere terettüp eder. Komiserler, umumiyetle, alâkalı vekilin peşinen muvaffakatını her halde almalıdırlar.

d) Komiserler Şûrası ve Komiserlerin, işbu maddenin 1.2 ve 3 cü fıkraları ile hududlandırılan selâhiyetleri, Millî emniyet memurlarının, ve 95 ci madde 1 ci fıkrası gereğince icra kuvvetinin Komiserler şûrasına ait bulunmadığı tasrih edilen muntikalardaki memurların tayinine şumulu yoktur; mevzubahis selâhiyetler, merkez hizmetlerinde bulunup vazifeleri bakımından devletin bütünü üzerinde selâhiyet sahibi olan memurların tayinine dahi şamil değildir.

Madde 122 — a) Komiserler Şûrasının (Komiserlerin) selâhiyetlerini tecavüz eden kararları, veya Anayasaya veya herhangi bir kanuna,

veya Slovak Meclisinin kabul ettiği bir kanuna, hükümet kararname ve talimatnamelerine aykırı bulunan kararları hükümet tarafından iptal edilebilirler. Komiserler Şurasının almış olduğu ve hükümet kararlarına aykırı olan karar ve tedbirler için dahi hükümet aynı salâhiyeti haizdir.

b) İşbu maddeni nilk fıkrasında derpiş edilen hallerde Vekil, hükümetin bir karar ittihaz edeceği zamana kadar kendisine bağı komiserin almış olduğu kararın tatbikini tehir edebilir; hükümet kararın iptalin emredebilir.

KISIM : VI

MİLLİ KOMİTELER

Madde 123 Çekoslavak Cumhuriyeti idarî sisteminde, 1 - mahalli, 2 - mıntıkavi, 3 - ve Vilâyetlere mahsus millî komiteler vardır.

Madde 124 — a) Millî komiteler, salâhiyetli buldukları yerlerde, idarî işlerle, bahasus umumi mahiyette olan idari işlerle, mektep ve kültür işleri ile, iş nizamları ve içtimai muavenet işleri ile ve bazı hususi ahkama uygun olarak malî işlerle meşgul olurlar.

b) Amme işlerinin ifası, istisnaen ve bir kanuna istinaden diğerk organizmlere verilebilir.

Madde 125 — Millî Komiteler, halkın yegane idarî organı olmak bakımlarından şu aşağıdaki işleri görmek üzere vazifelendirilmişlerdir: - Halkçı ve demokratik rejimin himayesi ve kuvvetlenmesini temin; Millî müdafaa işlerine iştirak, millî emniyetin idamesini temin ve millî gelir ve kaynakları muhafaza ve gelişmesine müzaheret; - Tek iktisadi plânın tahakkuk ve gelişmesine yardım; - Salâhiyetli buldukları yerlerde ve tek iktisadi plân çerçevesi dahilinde iktisadi, kültürel ve içtimai faaliyet ve gayreti nizamlamak idare ve sevk etmek;

- Ziraî ve sinai istihsali devamlı bir şekilde arttıracak şartları temin ve halkın işesine mukayyet olmak;

- Sıhhat işlerini tanzim;

- Bu komiteler salâhiyet hududları çerçevesi dahilinde kaza hakkını istimal ederler ve kanunun derpiş ettiği hududlar dairesinde cezai kazayı istimal ederler.

Madde 126 — a) Millî Komiteler, vazifelerinin ifası zmnunda, halkın müzaheret ve doğrudan doğruya yardımına dayanırlar; ve halkın kontrolüne tabidirler. Bu komitelerin azaları ve organları halk muvacehesinde faaliyetlerinden dolayı mes'uldurlar.

b) Bu murakebenin nasıl icra olunacağı ve bu mesuliyetin nasıl müessir bir şekilde tahakkuk ettirileceği kanunla tespit edilir.

Madde 127 — a) Millî Komiteler azâ sayısı kanunla tespit olunur.

b) Millî Komitelerin intihabı ve azalarının seçimi işi bir kanunla tespit edilir.

Madde 128 — a) Millî Komiteler azaları, vazifelerine başlamadan evvel, şu yemini yaparlar: "Cumhuriyet halkına sadık kalacağıma, demokratik ve halkçı rejimi, vazifelerim esnasında himaye edeceğime, ve kanunlara kararnamelere riayet edeceğime yemin ederim."

b) Yeminden ictinab veya kaydî ihtirazi ile yemin azalık sıfatının derhal kaybı neticesini doğurur.

Madde 129 — a) Millî Komitelerin teşkilâtına ve bu komitelerin ictima müzakere ve iç nizamlarına müteallik hususlar bir kanunla tanzim edilir.

b) Cumhuriyetin hükümet merkezindeki idarî işlerin nasıl görüleceği bir kanunla tespit edilir.

Madde 130 — a) Bütün amme işlerinin görülmesi münasip bir şekilde merkezileştirilmelidir.

b) Millî Komitelerin mahallî ve fiilî salahiyetleri, mahiyetlerine göre, ve bu komitelerin, istenilen şekil ve hususlarda, amme işlerine ait meseleleri - daha üst bir organın salahiyetleri çerçevesine girmedikleri müddetçe, halletmelerine yarayacak bir tarzda tayin edilmelidirler.

Madde 131 — a) Millî Komiteler, amme birliği ve millî siyasetin menfaati icabı, kanun ve nizamlara göre hareket etmek ve üst makamlardan gelecek emir ve tamimlere uymak mecburiyetindedirler.

b) Daha alt derecede bulunan bir Komite, üst derecede bulunan bir Komiteye inkiyatla mükelleftir.

c) Millî Komiteler, hükümete ve diğer icra organlarına ve bilhassa dahiliye vekaletine tabidirler.

Madde 132 — a) Bir millî komite, vazifesini ifa etmediği zaman veya amme işlerinin görülmesi hususunda mahzuru görüldüğünde feshedilebilir.

b) Kanunun derpiş ettiği müddet içerisinde yeni seçimlere tevessül edilir.

Madde 133 — Millî Komitelerin mali hususlarda göreceği vazifeler, tek iktisadi plân ihtiyacına göre ve umumi iktisad hududları dahilinde olmak üzere, ve bu komitelerin vazifelerini hakkiyle yapabilecekleri bir şekilde kanunla tayin edilir.

K İ S İ M : V I I
M a h k e m e l e r

Madde 134 — Hiç kimse kanunun kendisine tayin ettiği hakimden başka bir hakim huzurunda muhakeme edilemez.

Madde 135 — a) Hukuk davalarında kaza kuvveti, adi mahkemeler (tribunaux ordinaires) hususi mahkemeler ve hakem mahkemeleri (tribunaux spéciaux et tribunaux d'arbitrage) olmak üzere hukuk mahkemelerine aittir.

b) Ceza davalarında kaza kuvveti, bu davaların, umumi kaideler gereğince, idarî usulu cezaya tabi olmadıkları hallerde, ceza mahkemelerine aittir.

c) Ceza usulüne müteallik işlerde, ve kanunun derpiş ettiği hallerde ve muayyen bir zamana munhasır olmak üzere, fevkalâde mahkemeler kurulabilir.

Madde 136 a) Askeri ceza mahkemelerinin salahiyetleri hususi bir kanunla taayyün eder.

b) Askeri mahkemelerin salahiyetleri, harb zamanlarında veya devletin mevcudiyetini tehlikeye sokan hallerde, ve yalnız bu zamanlar zarfında ika edilmiş suçlara munhasır kalmak şartıyla, kanun gereğince sivil halka dahi teşmil edilebilir.

Madde 137 — a) Çekoslovak Cumhuriyetinin bütününe şamil olmak üzere: 1 - Bir Temyiz mahkemesi; 2 - Bir askeri temyiz mahkemesi, 3 - Bir idari mahkeme vardır.

b) Bu mahkemelerin kuruluş teşkilât ve salahiyetleri ve muhakeme usulleri bir kanunla tespit ve tayin olunur.

Madde 138 — a) Adli kaza bütün dereceleri itibariyle, idari kazadan ayrılır.

b) İdarî mahkemeler ile adli mahkemeler arasında zuhur edecek salahiyet ihtilaflarının halli hususi bir kanunla tanzim olunur.

Madde 139 — Mahkemelerin teşkili, salahiyetleri ve salahiyet hududları, ve usulu muhakeme, bir kanunla tespit ve tayin olunur.

Madde 140 — a) Mahkemeler umumiyetle daireler halinde çağırılır.

b) Heyet halinde çalışan mahkemeler daireleri bütün sene zarfında vazife görürler. Kanun istisnai halleri derpiş eder.

c) Hakimler, kaideten, meslekten yetişme olurlar veya halk arasından seçilirler. Kanun buna müteallik istisnaları ve teferuatı tespit eder.

Madde 141 — a) Mesleki hakimliğe intisab şartları ve bu hakimlerin çalışmaları bir kanunla tespit edilir.

b) Mesleki hakimler daimi kalmak şartıyla tayin edilirler; kendi arzuları hilafına nakil, azil veya tekaüde sevkleri ancak kanunla tespit edilen muayyen bir zaman için kurulması lüzumlu görülen yeni bir adli teşkilâta çağdırılmak istendiğinde, veya inzibat dairesince verilmiş kanuni bir karar gereğince yapılabilir; yaş haddini doldurmuş olmalarıyla veya kanunun derpiş ettiği hizmet seneleri müddetini doldurmuş olmaları halinde de tekaüde sevkedilebilirler. Kanun bu hususta lüzumlu tafsilatı ve hangi haller ve şartlar altında mesleki hakimlerin vazifelerinden affedilebileceklerini tespit eder.

Madde 142 — a) Halktan seçilen hakimler, kanunun hususi haller için başka bir tertip derpiş etmemesi şartıyla, Millî Komiteler marifetiyle mahalli mahkemeler nezdinde vazife görmek üzere çağırılırlar.

b) Kanun, halktan seçilecek hakimlerin tayin ve azillerini, mesuliyetlerini, vazifelerinin ifası şartlarını, ve bu hakimliğe seçilebilmek vasıf ve şartlarını tespit eder.

Madde 143 — Hakimler kanun ve nizamlara sadık kalacaklarına, bunları esas teşkilata uygun olarak ve halkı demokratik rejim gereğince tefsir ve tatbik edeceklerine ve daima bitaraf kararlar vereceklerine yemin ederler.

Madde 144 — a) Mahkeme celseleri, kaideten, şifahi ve alenidirler. Ancak kanunun derpiş etmiş olduğu hallerde celseler hafi olabilirler.

b) Hükümler Cumhuriyet adına verilir ve tefhim edilirler.

c) Ceza davalarında hükümler daima aleni olarak tefhim kılınırlar.

d) Ceza mahkemeleri önündeki usulu muhakeme suç isnadı kaidesine istinad eder. Maznunun müdafaa hakkı masundur.

Madde 145 — Hakimin vazifesini ifası sırasında kanuna aykırı olan hareketinden dolayı zuhur edecek zarardan, devletin ve bizzat hakimin ne suretle mesul tutulacağı keyfiyeti kanunla kararlaştırılır.

Kısım : VIII

İktisadi Teşkilât

Madde 146 — İstihsal vasıtaları gerek millî emlake, gerek halk kooperatiflerine gerekse hususi müstahsillerin mülkiyetine aittirler.

Madde 147 — Hususi kanunlar gereğince millileştirilmiş iktisadi kıymetler, ve topluluğun menfaatine faydası dokunan amme malları (Madde 153) millî mülkiyettendirler.

Madde 148 — Maden menbaları ve bu menbaların işletilmesi;
 Enerji kaynakları ve elektrik havagazi fabrikaları;
 Maden kuyuları ve demirhaneler;
 Tabii tedavi kaynakları;
 Halkın hıfzısıhhasına faydalı istihsal;
 En aşağı 50 işçi çalıştıracak vüsutte teşebbüsler, halk kooperatifleri hariç.
 Bankalar ve sigorta şirketleri;
 Demiryolları, muntazam hava ve demoryolu seferleri,
 Posta, telgraf telefon,
 Radyo, televizyon, filmcilik (Madde 22)

Bütün bunlar ancak milli servetler sayılırlar ve devlet tarafından işletilirler.

Madde 149 — a) Milli servetler kaideten devlete aittirler.

b) Milli servetin kısmen veya tamamen devletin bütününi alakadar etmeyen ve muayyen bir mahal sakinlerine (Kommün, vilayet, muntika) hizmeti dokunan kısımları halk idaresi organismlerine aittir.

Madde 150 — Devlet milli servetleri, ister doğrudan doğruya isterse milli teşebbüsler vasıtasıyla idare eder.

Madde 151 — İktisadi teşebbüsler hususi sahadada, halk kooperatifleri sahasında veya amme sahasında (devlet tarafından veya halk idaresi organismleri tarafından) kurulabilirler.

Madde 152 — a) Aşağıdaki hallerde iktisadi teşebbüs hakkı münhasıran devlete tanınmış bir haktır:

1 — Kanun gereğince halk idaresi organismlerine ait bulunmayan (Madde 149/2) ve münhasıran milli vasıfta olan (Madde 148) muamele sahasında.

2 — Millileştirme kanunları ahkamı sahasında.

3 — Dahili ve harici ticaret ve beynelmilel nakliyat işlerinde kanun gereğince tespit edilen hususlarda.

4 — Devlet, milli menfaat ve iktisadi ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, milli mahiyette olan ve diğer servetlerin işletilmesini halk idaresi organismlerine, veya halk kooperatiflerine veyahutta diğer hükmi şahıslara bırakabilir.

Madde 153 — a) Kanun, hangi iktisadi bransın, ve hangi iktisadi ve diğer kıymetlerin millileştirileceğini ve bunun ne nispette olacağını tespit eder.

b) Kanunun hududları dahilinde tespit edilerek millileştirmeye tabi tutulmuş saha tahdid edilemez.

c) Mevzubahis teşebbüslerin ve diğer iktisadi kıymetlerin millileştirilmeleri ile mülkiyet ve diğer kıymet ve mülk titreleri devlete geçer.

Madde 154 — a) Devlet, kaideten, millileştirilmiş teşebbüsü doğrudan doğruya kendi eliyle bizzat idare eder.

b) Devlet, yine aynı şekil altında, diğer devlet teşebbüslerini, ve millileştirme sisteminden başka bir usulle devletin mülkiyetine dahil olan veya olacak işletmeleri de milli teşebbüs haline sokar.

Madde 155 — a) Milli teşebbüsler milli servetin bir parçası olup devletin yüksek idaresine ve murakabesine terkedilmişlerdir.

b) Milli teşebbüslerin müstakil hükmi şahsiyetleri vardır.

Madde 156 — Millî Komiteler, halk idaresi organismelerinin ekonomisini idare ederler.

Madde 157 — a) Halk kooperatifleri müşterek bir faaliyeti sağlamak fikriyle bir araya gelmiş işçi gruplarından teşekkül edip gayeleri azalarının ve diğer işçilerin hayat seviyelerini yükseltmek, ve fakat hiç bir suretle yatarılmış sermayeden büyük menfaatler temin etmek değildir.

b) Devlet, milli iktisadın gelişmesi menfaatine ve umumi refah namına halk kooperatiflerini destekler.

Madde 158 — a) 50 den fazla işçi kullanmayan küçük ve mutavassıt teşebbüslerin mülkiyet hakları masundur.

b) Vatandaşların şahsi mülkiyet haklarına dokunulamaz. Şahsi ve ailevi hususlarda kullanılan zati eşya, ailevi ev, ve say neticesi kazanılmış tasarruf, ve kendi mallarına ait miras hakkı için dahi keyfiyet böyledir.

Madde 159 a) Şahsi, ve ailevi veya müşterek arazi mülkiyeti en çok 50 hektarlık bir sahaya inhisar edebilir.

b) Ziraatla bizzat uğraşan kimseler için hususi toprak mülkiyeti 50 hektarlık bir sahaya kadar teşmil edilebilir.

c) Bu hususlara müteallik teferruat kanunla tespit edilirler.

Madde 160 — Devlet, ziraatla istigal eden kimselerin iştirakiyle zirai siyaseti idare eder, ve bunu, köylerdeki zirai teknik istihsalin seviyesini tedricen yükseltecek, ve şehirlerle köyler ve kazalar arasındaki icimai ve kültürel nispetsizliğin kaybolmasını temine yarayacak bir şekilde yapar.

Madde 161 — Kâr temini gayesiyle kurulmuş ve inhisarcılığa müteveccih teşebbüsler, bilhassa kartel, tröst ve sendikalar memnurdur.

Tek İktisadi Plân

Madde 162 — Devlet, tek bir iktisadi plân çerçevesinde, bütün iktisadi faaliyeti, ve hususiyle, istihsal, ticaret ve nakliyatı idare eder, ve bunu millî istihlakın münasip bir şekilde temin edilmesini mümkün kılacak, ve istihsalın, kemmiyet - keyfiyet ve sürekliliğini arttıracak ve bu suretle halkın hayat seviyesini yükseltecek bir tarzda yapar.

Madde 163 — a) Tek iktisadi plân, daima muayyen bir devre için yapılır ve kanun halinde neşredilir.

b) Tek iktisadi plânın hazırlanması ve tatbiki, en mühim bir vazife olarak hükümete terettüp eder. Hükümet bu hususta, işçilerin ve işçi teşekküllerinin yaratıcı teşebbüslerine istinad eder.

c) Hükümet, tek iktisadi plânın tatbikiyle alakalı raporları muntazaman Millî Meclise takdim eder.

Madde 164 a) Tek iktisadi plânın tahakkuk ve icrası ile mükellef her vatandaş bu vazifesini, kendi şahsi vaziyet ve iktisadi imkânları hududları içerisinde, şu'urla ve temkinle yapmak mecburiyetindedir.

b) Hükmi ve hakiki şahıslar iktisadi faaliyetlerini tek iktisadi plâna uydurmakla mükelleftirler.

Kısım : IX

Umumi Hükümler

Madde 165 — a) Çekoslavak Cumhuriyetinde bir tek siyasi milliyet vardır.

b) Kanun, hangi şartlar altında vatandaşlık hakkının iktisap edileceğini veya kaybedileceğini derpiş eder.

Madde 166 — Çekoslavak Cumhuriyetinin hududları ancak bir esas teşkilât kanunu ile tadil edilebilir.

Madde 167 — a) Mülki idari birlikler halkın ictimai ve kültürel menfaati ve millî iktisadi ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak kurulmalıdır.

b) Cumhuriyetin idare sistemi muntika teşkilâtı esasına (l'organisation régionale) dayanır.

Madde 168 — Prague, Çekoslavak Cumhuriyetinin merkezi hükümetidir.

Madde 169 — a) Çekoslavak Cumhuriyetinin renkleri Beyaz, kırmızı ve mavidir.

b) Devletin arması ve Bayrakları, kanunla tespit edilmiştir.

Kısım : X

Son ve geçici hükümler

Madde 170 — İşbu esas teşkilât kanunu neşri tarihinden itibaren mer'iyete girer.

Madde 171 — a) İşbu esas teşkilât kanunun muhtelif kısımları (Dibaca, Esas Maddeler, diğer ahkam) bir bütün teşkil ederler.

b) İşbu kanunun muhtelif maddelerinin tefsirinde bu bütünün heyeti mecmuasından ve istinad etmiş olduğu prensiblerden ilham almak lâzımdır.

c) Diğer bütün kanunlar Esas teşkilât kanununa yugun olmalıdır.

Madde 172 — a) Esas teşkilât kanunun tadili veya itmamı ancak 54 üü madde ikinci fıkrada derpis edilen hükme uygun olarak yapılmış esas teşkilât kanunları ile yapılabilir.

b) 170 ci maddede zikredilen günden itibaren neşredilmiş kanunlar, işbu esas teşkilât kanununa, veya esas teşkilât kanunlarına aykırı oldukları hallerde keenslemeyekün addedilirler ve gayri varitirler.

Madde 173 — a) İşbu Esas teşkilât kanunun mer'iyete girdiği günden itibaren, 29 şubat 1920 tarih ve 121 sayılı kavamin mecmuasında münderiç kanun ile tatbika giren Çekoslavak Cumhuriyeti Esas teşkilât fermanı ve onun mütemamimi olarak kabul edilen Esas teşkilât kanunları keenslemeye kündürler.

b) İşbu kanuna ve halkçı - demokratik rejimin prensiblerine aykırı, veya onun gösterdiği usulden başka bir suretle amme işlerini tedvire matuf bulunan kanun ve esas teşkilât kanunları aynı gün içerisinde keenslemeyekündürler.

c) Bundan evvelki fıkrâ ahkamı, işbu esas teşkilât kanunun neşriden önce mer'iyete giren ve millileştirmeye ve zıraf islahata müteallik kanunlara şamil değildir.

Madde 174 — a) Yeni Esas teşkilât kanunun mer'iyete gireceği zamana kadar, Millî Meclisin şalahiyet ve seçimi keyfiyetini ve kurucu meclisin faaliyetlerini muvakkat bir şekilde tayin ve tespit eden 16 nisan 1948 tarihli (kavamin mecmuası No: 74) Esas teşkilât kanunu gereğince seçilmiş bulunan Millî Meclis, işbu kanun uyarınca seçilmiş sayılır. Millî Meclisin seçim devresi seçim gününden itibaren başlar.

b) Yukarıdaki fıkrada zikredilen Millî Meclis, işbu kanunun meriyete girişinden önce teşkil edilmiş bulunuyorsa, mezkûr kanunun gerekli kıldığı tadilat 15 günlük bir müddet içerisinde yapılmış olmalıdır. Aynı müddet zarfında azaları, hatta o zamana kadar mer'î olan kaideler gereğince daha önceden yemin etmiş olsalar dahi, işbu kanuna göre yeniden yemin ederler.

c) Millî Meclisin dahili nizamnamesine müteallik bir kanunun neşrine kadar (Madde 51) 2 Haziran 1947 tarihli ve 140 sayılı ve kurucu Millî Meclisin dahili nizamnamesini gösterir kanun hükmü vardır.

Madde 175 — a) Slovak Millî Meclisi, bidayetteki kuruluşunda veya Millî Meclisin seçim neticelerine göre tamamlanmış halinde (Madde 174 fıkra 1) yeni seçim kanununa göre seçilecek (Madde 98 fıkra 1) Slovak Millî Meclisinin teşkili anına kadar, işbu kanun ile derpiş edilen salahiyetleri kullanır. Slovak Millî Meclisinin dahili nizamnamesine müteallik bir kanunun (Madde 140 1) neşrine kadar, mezkûr Meclisin gündeki nizamnamesine ait ahkam, münasip bir şekilde tatbik edilmek üzere muteberdir.

b) 170 ci madde de derpiş edilen güne mukaddem olarak neşredilen Slovak Millî Meclisi kararnamele, işbu esas teşkilât kanunu hükmüne aykırı olmadıkları hallerde, hatta mezkûr kanunun tespit ettiği salahiyet hududunu aşmış olsalar dahi, Slovak Millî Meclisinden sadır olan kanun kuvvetini haizdirler.

Madde 176 — a) Esas teşkilât kanunun zikrettiği Millî Komitelerin teşkili, çalışmaları ve malî sahadaki faaliyetlerine, ve bu komitelerin halk tarafından kontrolüne mütedair kanunların tatbik mevkiine girecekleri tarihe kadar, halen tatbik edile gelmekte olan ahkam muteber sayılır.

b) Millî Komiteler, bidayetteki veya itman olmuş geçikleri ile, yeni kanuna (Madde 127) uygun olarak kurulacak komitelerin teşekkül anına kadar salahiyetlerini istimale devam ederler.

c) Kanun, mahalli mahiyette olan milli komitelerin vazifeye başlayacakları zamanı, ve milli komitelerin vazifelerinin nihayet bulacağı zamanı tespit eder, ve aynı zamanda Millî Komitelerin kendi salahiyetleri sahasına şimdiye kadar dahil olmayıp bundan sonra olacak olan muntakalarda idari faaliyete başlayacakları günü tayin eder.

Madde 177 — a) Şimdiye kadar mer'i ahkama binaen hükümet reisliğine terettip eden salahiyetler, 170 ci maddede zikredilen günden itibaren, Başvekile geçmiştir (au président du Conseil)

b) Aynı günden itibaren vatandaşlık meselelerine talluk eden esas teşkilât kanunları, esas teşkilat kanunu sıfatını kaybederler.

Madde 178 — Hükümet, Esas Teşkilât Kanununun tatbikini sağlar.